Методичний семінар

на тему **«Міжпредметна інтеграція як умова забезпечення якості професійної підготовки фахівців»**

(квітень 2022р.)

Доповідач: канд. псих. наук, доц. Сімак А.А.

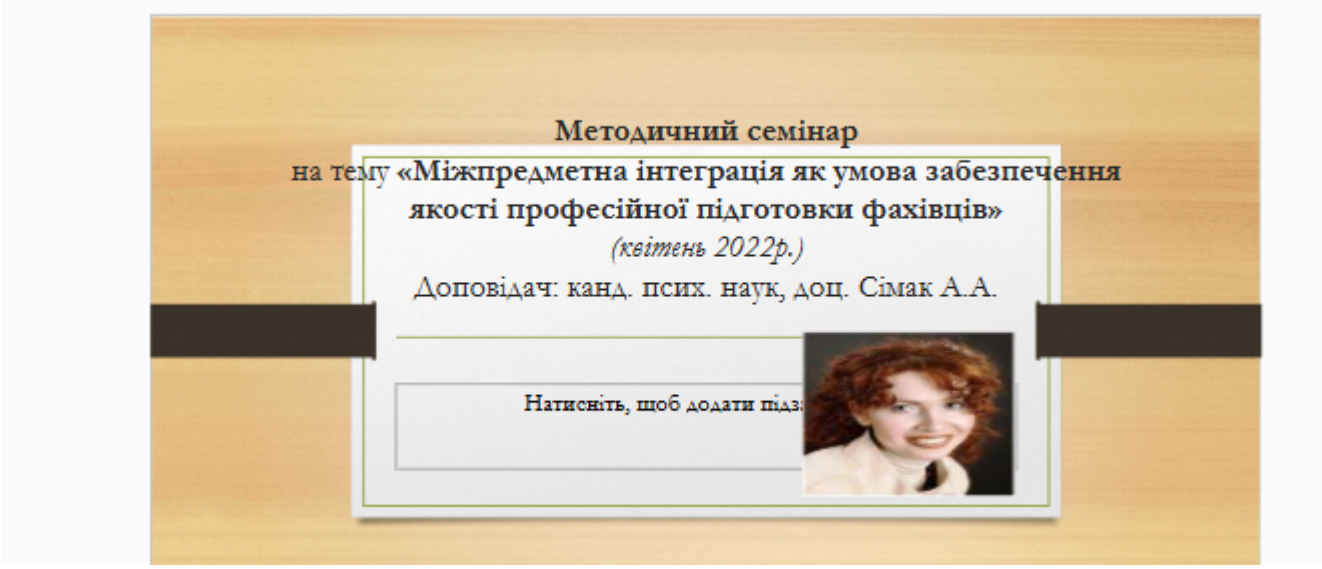

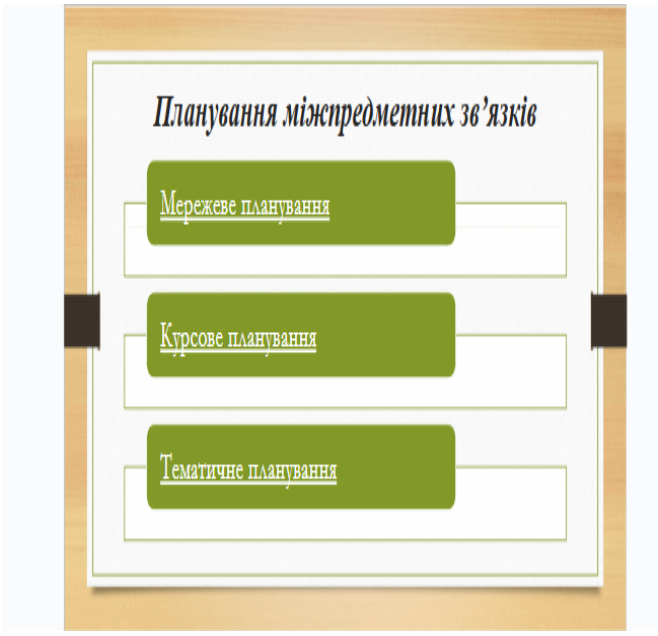

В науковій літературі є понад 30 визначень поняття «міжпредметні зв'язки», існують різні підходи до їх трактування та різні класифікації.

Планування міжпредметних зв'язків

Лише на основі планування можна визначити зміст, обсяг, час і способи використання знань з інших предметів. У практиці навчання склалися чотири основні способи планування міжпредметних зв'язків:

1. Мережеве планування – має форму графіка або плану – карти, які виявляють основні зв'язки різних навчальних тем суміжних курсів, показують вузлові теми з найбільшою кількістю зв'язків з іншими предметами. Мережевий графік є модель навчального процесу, яка відображає зміст і обсяг навчальної діяльності студентів у певні відрізки часу і з урахуванням міжпредметних зв'язків. Мережеве планування дає загальну канву міжпредметних зв'язків у циклі навчальних предметів, але недостатньо організовує активну пізнавальну діяльність студентів.

2. Курсове планування. Планування міжпредметних зв'язків усередині навчального курсу здійснюється викладачем. Наявність курсового плану дозволяє викладачу заздалегідь вивчити необхідне для кожної наступної навчальної теми, вчасно дати студентам домашнє завдання на повторення опорних знань з інших предметів. При використанні курсового плану можливо заздалегідь спланувати консультації та відвідування уроків викладачів інших предметів, підібрати необхідну методичну літературу з міжпредметних зв'язків у кожній навчальній темі. Різновидом проблемного підходу є планування в курсі міжпредметних зв'язків з метою розвитку провідних наукових понять. При такому плануванні викладач орієнтується на встановлення головним чином понятійних міжпредметних зв'язків. Але така робота повинна мати допоміжний характер. Не можна випускати з уваги все різноманіття міжпредметних зв'язків у процесі навчання, які лише в сукупності забезпечують формування цілісної системи поглядів на світ.

3. Тематичне планування. У цьому плані повинна бути відображена логічна структура навчального матеріалу, опорні знання з інших курсів і перспективні зв'язки. Складаючи тематичний план, викладач наочно бачить, для чого, з якою пізнавальною метою на окремих заняттях необхідно використовувати ті чи інші завдання з інших курсів: в одних випадках створюється опора для введення нових понять, в інших пояснюються причино–наслідкові зв'язки в досліджуваних явищах, в третій конкретизуються загальні ідеї чи доводяться висновки, нові теоретичні положення і т.п.

Функції міжпредметних зв'язків:

Навчальні – спрямовані на формування цілісної системи знань студентів. Опора на вдосконалення змісту освіти в навчальному закладі на комплексне використання в навчанні міжпредметних є одним з критеріїв відбору та координації навчального матеріалу в програмах суміжних предметів.

Виховні. Психологічною основою дослідження, які розкривають взаємодію освітніх і виховних функцій міжпредметних зв'язків, виступає закономірне єдність свідомості, почуттів і дій у психічній діяльності людини.

Розвиваючі – впливають на розвиток самостійності, пізнавальної активності та інтересів студентів. Міжпредметні зв'язки розглядаються як один із шляхів розвивального навчання, який веде до формування якісно нових утворень в навчальній діяльності студентів – міжпредметних понять і міжпредметних умінь.

Класифікації міжпредметних зв'язків

Перша класифікація ґрунтується на тимчасовому критерії: попередні, супутні та наступні (перспективні) зв'язки. Практичне здійснення таких зв'язків сприяє систематизації знань, дозволяє спиратися на раніше пройдений матеріал по родинних предметів, виявляти перспективи у вивченні знань.

Вибудовуючи модель класифікації міжпредметних зв'язків необхідно спиратися на три системні підстави: інформаційна структура навчального предмета, морфологічна структура навчальної діяльності, організаційно – методичні елементи процесу навчання. Розгляд міжпредметних зв'язків з позицій цілісності процесу навчання показує, що вони функціонують на рівні трьох взаємопов'язаних типів: 1) змістовно – інформаційних, 2) операційно – діяльнісних, 3) організаційно – методичних.

Змістовно – інформаційні міжпредметні зв'язки

Фактичні зв'язки. Міжпредметні зв'язки на рівні фактів – це встановлення спорідненості досліджуваних у різних навчальних предметах фактів, котрі підтверджують і розкривають загальні ідеї та теорії. Пізнавальна діяльність студентів при фактичних зв'язках спирається на процеси запам'ятовування і актуалізації фактичного матеріалу. Вже на цьому рівні відбувається перенесення і узагальнення знань, відбуваються розумові процеси аналізу і синтезу, формуються «комплекси фактів» як стадії у розвитку загальнопредметних понять. В студентів формуються вміння всебічного аналізу фактів, їх зіставлення, узагальнення, пояснення з позицій загальнонаукових ідей, вміння ввести факти з різних навчальних предметів у загальну систему знань про світ.

Понятійні зв'язки. Поняття – це форма людського мислення, за допомогою якого пізнаються загальні, істотні ознаки предметів. Міжпредметні понятійні зв'язки – це розширення та поглиблення ознак предметних понять і формування спільних для споріднених предметів понять.

Теоретичні зв'язки. Теорія – це система наукових знань, в якій відображений взаємозв'язок фактів, понять, законів, постулатів, наслідків, практичних положень, які стосуються певної предметної області.

Міжпредметні теоретичні зв’язки в сучасних умовах навчання являють собою поелементне прирощення нових компонентів загальнонаукових теорій зі знань, отриманих на уроках з родинним предметів. Теоретичні зв’язки дозволяють представити кожну теорію і закон як приватні випадки більш широких теорій і діалектичних законів.

Міжпредметні філософські зв’язки – це узагальнення конкретно–наукових і філософських уявлень про світ. Кожен навчальний предмет робить свій внесок у формування єдиної науково–філософської картини світу. На основі загальних положень матеріалістичної філософії виявляються подібні лінії розвитку спеціальних знань і складається стрункa система науково–філософської картини світу.

Ідеологічні зв’язки. Ідеологія – система поглядів і ідей: політичних, правових, моральних, естетичних, релігійних, філософських. Ідеологічні міжпредметні зв’язки – це синтез ідеологічних знань, включених у зміст предметів різних циклів. Такі зв’язку спрямовані на формування ціннісного ставлення студентів до світу.

Поділ міжпредметних зв’язків на названі види – наукові (фактичні, понятійні, теоретичні), філософські, ідеологічні – має відносний характер. Кожен наступний більш високий рівень (вид) зв’язків є узагальненням попередніх, а кожен попередній служить опорою для конкретизації більш високих рівнів міжпредметних зв’язків. Теоретичні, філософські, ідеологічні знання набувають методологічний характер у процесі пізнавальної діяльності студентів, коли ставлення цих знань до пізнання, методи, наукові підходи стають спеціальними об’єктами вивчення. Умовно можна виділити *методологічні знання,* тобто знання про способи пізнання, які також виробляються на основі міжпредметних зв’язків.

Операційно-діяльнісні міжпредметні зв’язки

Опора на методи науки сприяє формуванню в студентів загальнопредметних умінь практичної діяльності. Особливе значення операційно –діяльнісні міжпредметні зв’язки мають у навчальних предметах, призначення яких полягає в залученні студентів до певної діяльності. Міжпредметні зв’язки за видами діяльності так само, як міжпредметні зв’язки за видами знань розкривають перед студентами діалектику загального, особливого і одиничного в пізнанні світу.

Ефективне застосування внутрішньо-предметних зв’язків обумовлюється використанням наступних методичних прийомів:

– пояснення нового з опорою на раніш відомий студентам фактичний та теоретичний матеріал із попередніх курсів предмета;

– узагальнення знань на внутрішньо-предметній основі шляхом складення різних тематичних таблиць;

– створення проблемних ситуацій на внутрішньо-предметній основі, постановка проблемних завдань, які вимагають застосування знань що були засвоєні на попередніх курсах;

– сумісні семінари, присвячені розбору та обговоренню різних документів та матеріалів.